

DATAVAREHUSET ER ÅBNET

Trivselsmålinger står højt på skolens – og den politiske – dagsorden. Resultaterne bliver offentliggjort og vurderet af professionelle såvel som forældre, og det kan potentielt blive problematisk, forudser lektor på DPU, Aarhus Universitet, Helene Ratner.

Af MAJ JUNI

Trivselsmålinger skaber ikke bare en brugbar viden for dem, der skal udvikle skolen, de imødekommer også et politisk ønske. Et af de tre mål i folkeskolereformen er øget trivsel, og det, at man måler på trivslen, er en del af en bredere styringskontekst, hvor der styres efter resultater i nationale tests – eller f.eks. målet om øget trivsel. Det vurderer lektor Helene Ratner fra DPU, Aarhus Universitet. Hun forsker blandt andet i udviklingen af den nationale trivselsmåling og anvendelsen af de data, den producerer.

”Det er en del af den mål- og resultatstyring, som generelt præger den offentlige sektor. Her er antagelsen, at implementering af f.eks. folkeskoleloven bedst opnås ved at holde institutionerne ansvarlige for at levere resultater. Samtidig er der kommet et større fokus på, at trivsel og læring hænger sammen, og det sker i takt med, at læring generelt er på dagsordenen,” forklarer Helene Ratner og tilføjer, at der selvfølgelig også er et etisk aspekt i det; man skal sikre sig, at barnet har det godt. Men overordnet ser hun, at det store fokus på det enkelte barns trivsel bygger på en læringsdagsorden – hvis man trives, så lærer man bedre.

Gennemsigtighed for forældre

Et vigtigt led i den styringskontekst, som trivselsmålingerne er del af, er offentliggørelsen af resultaterne fra de enkelte skoler. De

målte data om alt fra trivsel til afgangsprøve-karakterer bliver offentliggjort på hjemmesiden uddannelsesstatistik.dk, som Undervisningsministeriet står bag. Siden hedder Datavarehuset. Her kan man finde data fra enkelte kommuner og institutioner og sammenligne dem ud fra forskellige parametre. ”Her udstiller man data ud fra en antagelse om, at offentliggjorte indikatorer og resultater dels kan skabe læring på tværs af institutioner og dels skabe konkurrence og dermed incitament til at øge kvaliteten. Og så er der et politisk ønske om at skabe gennemsigtighed for borgerne, der i stigende grad stiller krav til skolers kvalitet gennem f.eks. det frie skolevalg. Når jeg som forælder skal vælge skole til mit barn, kan jeg gå ind og se på data og i princippet vælge skole ud fra, hvem der scorer højest på trivsel.”

Kritik af rangordning

Et kritisk aspekt ved offentliggørelse af data er, at det kan skabe en negativ spiral. Hvis ressourcestærke forældre fravælger de skoler, der klarer sig dårligt i Datavarehuset, så vil disse skoler måske klare sig endnu dårligere på sigt. Selve udstillingen af data kan altså have nogle andre effekter end de tilsigtede, fortæller Helene Ratner og tilføjer, at den ekspertgruppe, der i 2014 blev nedsat af Undervisningsministeriet, og som skulle komme med anbefalinger til udførelsen af trivselsmålingerne, netop af den grund advarede ministeriet om uønskede effekter af offentliggørelse af trivselstallene.

”Ekspertgruppen vurderede, at det kunne

være demotiverende for skolerne. Alligevel valgte ministeriet at offentliggøre resultaterne,” siger Helene Ratner og påpeger, at medier og tænketanke er med til at lægge pres på den offentlige udstilling af data. Ugebrevet A4 lavede f.eks. en rangordning af skoler på baggrund af trivselstal. I det lys mener hun, at Undervisningsministeriets offentliggørelse er at foretrække.

”Dels er indikatorerne valideret statistisk, dels fordi Datavarehuset nøjes med at benytte en skole i forhold til et kommunalt og nationalt gennemsnit. Hvor en rangordning, som den Ugebrevet A4 opstillede, udstiller skoler fra den dårligst til den bedst præsterende og dermed skaber mere konkurrence og sammenlignelighed, så synliggør benchmarking, hvordan en skole placerer sig i forhold til kommunens eller det nationale gennemsnit,” forklarer hun.

Godt evalueringsredskab

Helene Ratner mener, at vi må se offentliggørelsen af data som et udtryk for, at trivselsmålinger er blevet en del af en politisk styringslogik, hvor fokus er på at give borgerne indsigt, uagtet om de kan vurdere statistikken og den lokale kontekst for trivselsmålingen.

”Trivselsmålinger kan være et godt redskab til at evaluere en reform eller arbejde med lokalt på skoler og i kommuner. Jeg tror også, at forældre er glade for at kunne inddrage trivsel som parameter i det frie skolevalg. Men det er mindre godt, hvis offentliggørelsen af data gør udsatte skoler endnu mere udsatte,” siger Helene Ratner og peger på, at målingerne i sig selv ikke automatisk er udviklende.

”Hvis skolerne mangler ressourcer eller ikke formår at undersøge de bagvedliggende årsager til f.eks. dårlige trivselsmålinger, så kan det være svært at forbedre. Men det er positivt med en indikator, der fokuserer på trivsel frem for faglige resultater, og som fremmer et mere holistisk syn på læring.” ■

Læs mere: Datamassage – ledelsessystemers kodificering af velfærd' af Helene Ratner. I antologien Når Velfærdsteknologier holder mere, end de lover (Samfundslitteratur, 2017)

HELENE RATNER er lektor på DPU, Aarhus Universitet og forsker i brugen af data i styring og forvaltning af uddannelsesinstitutioner. Hun underviser på bachelor- og kandidatuddannelsen i uddannelsesvidenskab.